

nabo

– unges stemmer
om social inklusion
i Grønland

*"Jeg tror ikke nogen vil høre på os når
vi protesterer, så vi kommer nok ikke
til at sige noget [griner]."*

– Ung kvinde i Ilulissat

Nabo – unges stemmer om social inklusion på Grønland

*Christine Ingemann, Arnaruluk Lundblad &
Christina Viskum Lytken Larsen*

Nabo – unges stemmer om social inklusion på Grønland

Christine Ingemann, Arnaruluk Lundblad & Christina Viskum Lytken Larsen

ISBN 978-92-893-6431-7 (PDF)

ISBN 978-92-893-6432-4 (EPUB)

<http://dx.doi.org/10.6027/TN2019-554>

TemaNord 2019:554

ISSN 0908-6692

Standard: PDF/UA-1

ISO 14289-1

© Nordisk Ministerråd 2020

Ansvarsfraskrivelse

Denne publikation er finansieret af Nordisk Ministerråd. Indholdet afspejler dog ikke nødvendigvis Nordisk Ministerråds synspunkter, holdninger, anskuelser eller anbefalinger.

Rettigheder og tilladelser

Dette værk er gjort tilgængeligt i henhold til Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Oversættelser: Hvis du oversætter dette værk, bedes du inkludere følgende ansvarsfraskrivelse: Denne oversættelse er ikke produceret af Nordisk Ministerråd og skal ikke betragtes som officiel. Nordisk Ministerråd kan ikke drages til ansvar for oversættelsen eller eventuelle fejl, den måtte indeholde.

Bearbejdning: Hvis du bearbejder dette værk, bedes du inkludere følgende ansvarsfraskrivelse sammen med tilskrivelsen af værket: Dette er en bearbejdning af et originalt værk publiceret af Nordisk Ministerråd. Ansvar for de synspunkter og holdninger, der kommer til udtryk i bearbejdelsen, påhviler udelukkende forfatteren/forfatterne til bearbejdningen. Synspunkter og holdninger i denne bearbejdning er ikke godkendt af Nordisk Ministerråd.

Tredjepartsindhold: Nordisk Ministerråd er ikke nødvendigvis ejer af samtlige dele af dette værk. Nordisk Ministerråd kan derfor ikke garantere, at genbrug af tredjepartsindhold ikke udgør en overtrædelse af en tredjeparts ophavsret. Hvis du ønsker at genbruge tredjepartsindhold, bærer du selv ansvaret for enhver overtrædelse af ophavsretten. Du er ansvarlig for at vurdere, om det er nødvendigt at indhente en tilladelse til anvendelse af tredjepartsindhold og i så fald at indhente den nødvendige tilladelse fra ophavsretsindehaveren. Eksempler på tredjepartsindhold inkluderer, men er ikke begrænset til, tabeller, illustrationer og billeder.

Fotorettigheder (genbrug kræver yderligere tilladelse):

Alle henvendelser vedrørende rettigheder og licenser skal stiles til:

Nordisk Ministerråd/PUB
Ved Stranden 18
1061 København K
Telefon 33 96 02 00
pub@norden.org

Det nordiske samarbejde

Det nordiske samarbejde er en af verdens mest omfattende regionale samarbejdsformer. Samarbejdet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøerne, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbejde er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret, og er en vigtig medspiller i det europæiske og internationale samarbejde. Det nordiske fællesskab arbejder for et stærkt Norden i et stærkt Europa.

Det nordiske samarbejde ønsker at styrke nordiske og regionale interesser og værdier i en global omverden. Fælles værdier landene imellem er med til at styrke Nordens position som en af verdens mest innovative og konkurrencedygtige regioner.

Nordisk Ministerråd

Nordens Hus
Ved Stranden 18
1061 København K
www.norden.org

Download nordiske publikationer: www.norden.org/nordpub

Indhold

Forord	7
Tak fra forfatterne	9
Om Nabo.....	11
Sammenfatning	13
1. Indledning	15
2. Muligheder for deltagelse i andre aspekter af socialt liv.....	19
3. Muligheder for indflydelse	21
4. Ressourcer – social støtte og sociale netværk	23
5. Oplevelse af inklusion og deltagelse.....	25
6. Organisationernes stemmer	27
7. Afsluttende diskussion.....	29
7.1 Adgang til information og social ulighed i Grønland.....	29
7.2 Tryghed og oplevelse af inklusion.....	30
7.3 Mulighed for indflydelse.....	31
7.4 Undersøgelsens styrker og udfordringer.....	31
7.5 Perspektivering for det videre arbejde.....	32
Referencer.....	33
Summary	35
Bilag.....	37
Bilag 1: Metode.....	37
Bilag 2: Interviewguide	40
Bilag 3: Notat til NABO om mobilitet og (u)tryghed i det offentlige rum	43

Forord

Unge i Norden har generelt gode levevilkår. Men der er store forskelle mellem dem, der har det godt, og dem der på forskellige måder lever uden for fællesskabet. Mange unge mennesker oplever, at de har det godt og kan påvirke deres hverdag, men vi ser samtidig store udfordringer i alle de nordiske lande, og udfordringerne ligner hinanden i hele Norden. Der findes grupper af unge, der ikke oplever sig som inkluderet i samfundet. De oplever, at de ikke bliver lyttet til og heller ikke tages alvorligt, når deltager i offentlige aktiviteter. Vi ved også, at de steder, hvor unge vokser op og bor, har stor betydning for, hvilke muligheder unge har for at leve det liv, de ønsker sig. Den geografiske faktor påvirker de unges muligheder, og det gælder uanset om en person vokser op på landet, i en middelstor by, i et ikke-privilegeret område eller i en storby med gode forhold.

Unge er heterogene grupper med forskellige behov. Vi ved, at der findes grupper af unge, som har behov for særlig støtte, eksempelvis unge der risikerer at blive udelukket fra skole og arbejde, unge med psykiske sygdomme, LGBTQ-personer og unge med funktionsnedsættelse. For at udvide vores viden er vi nødt til at tale med unge, lytte til deres synspunkter og analysere, hvad de siger. Voksne bør anlægge et ungdomsperspektiv og dermed betragte unge som en ressource og eksperter på deres egne liv.

I projektet Nabo undersøges de unges sociale inklusion i Norden. Med andre ord: hvordan unge mellem 16–24 år i de nordiske lande beskriver deres muligheder og barrierer for at leve det liv, de ønsker at leve, og hvilke muligheder de har for at påvirke den udvikling. Et inkluderende samfund stræber efter, at alle mennesker skal føle sig inkluderet i samfundet og have mulighed for, på lige vilkår, at påvirke og deltage i samfundets udvikling. I projektet Nabo har vi udarbejdet en række rapporter, som viser, hvordan unge beskriver forskellige elementer af social inklusion i de nordiske lande samt i Færøerne, Grønland og Åland.

Denne rapport afspejler situationen for unge i Grønland, og resultaterne viser, at de unge føler en høj grad af social tryghed, hvilket ofte er sammenfaldende med at bo i mindre byer. Samtidig oplever de begrænsede muligheder både i større byer og landsbyer, og der er store forskelle på at bo i en by og på landet. Adgang til internettet er generelt dyrt og meget begrænset i de mindre landsbyer. Det påvirker i høj grad de unges muligheder for at få adgang til information. Mulighederne for uddannelse og udvikling samt adgang til aktiviteter og rollemodeller varierer kraftigt, afhængigt af om du bor i en mindre eller større landsby, en mindre by eller i hovedstaden Nuuk, hvor omkring en tredjedel af befolkningen bor. At være nødt til at flytte for at komme i gymnasiet er noget, som påvirker store dele af de unge i Grønland, og det påvirker også mulighederne for valg af uddannelse. De unge beskriver også, at der findes en tavshedskultur. De små lokalsamfund samt det at tingene ofte holdes inden for familiens rammer, og at voksne ikke reagerer på alvorlige hændelser, har samlet set bevirket, at

de unge ikke taler om tingene, fordi de ved, at andre har det lige så slemt eller værre end de selv.

Denne rapport er udarbejdet af Naboprojektet i samarbejde med Syddansk universitet, Center for Folkesundhed i Grønland. Rapportens forfattere er Christine Inge-mann, Arnaruluk Lundblad & Christina Viskum Lytken Larsen.

Lena Nyberg, generaldirektør for Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Tak fra forfatterne

NABO-projektet om unges oplevelse af social inklusion i de Nordiske lande er et vigtigt projekt og jeg er glad for, at vi her kan præsentere grønlandske unges stemmer i projektet. Perspektiver fra de unge i Arktis er helt afgørende for at sikre, at udviklingen i de kommende år imødekommer og afspejler unges ønsker og drømme om muligheden for det bedst mulige liv. Viden blandt de unge om, hvordan de kan involvere sig i udviklingen lokalt, er helt afgørende. Og viden om, hvordan andre unge fra andre regioner involverer sig kan medvirke til at styrke de unges engagement og motivation.

Geografisk er Grønland et stort land med en lille befolkning, hvor byer og bygder er isoleret fra hinanden og der er oftest en lang og omkostningskrævende rejse via luft og sejlads for at få adgang til uddannelse, mere specialiserede sundhedsydelser og arbejde. Dette betyder at unge meget tidlig i deres opvækst skal flytte væk fra deres familie og vante omgivelser, hvis de ønsker at uddanne sig.

Udover at mulighederne for uddannelse, arbejde og ydelser er centraliseret til Grønlands fem største byer, så er der kontekstuelle forskelle mellem byer og bygder. Disse forskelle kan være kulturelle og sproglige, men også i organiseringen og mobilitet af lokalsamfundet, som for eksempel frivillige borgere og ildsjæle som skaber aktiviteter og væresteder for børn og unge. Unges adgang til relevant og alderssvarende information har været et emne som fremstod i samtalerne med de unge. I de mindre byer og bygder hvor adgang til internettet er besværligt eller begrænset, er radioen et vigtigt medie. Det må vi ikke glemme.

Unge i Grønland søger støtte og føler sig lyttet til i deres nærmeste relationer, men de er udfordret i kontakten til de offentlige myndigheder, hvor mange tvivler på at der bliver lyttet til dem.

At lytte til unges stemmer i Grønland er noget en række børne- og ungeorganisationer har arbejdet med og for i flere år. Derfor har det været vigtigt for os i herværende undersøgelse at inddrage repræsentanter fra de landsdækkende børne- og ungeorganisationer. Organisationernes input til herværende rapport har været meget vigtige, og vi vil hermed gerne takke for deres deltagelse.

Vi vil også gerne give vores varmeste tak til de unge som deltog i undersøgelsen og delte deres erfaringer, perspektiver og tanker med os.

Nuuk og København, oktober 2019

Christina Viskum Lytken Larsen
Leder af Center for Folkesundhed i Grønland

SDU
STATENS INSTITUT FOR
FOLKESUNDHED

Om Nabo

Nabo – unges sociale inklusion i Norden er et projekt, som blev lanceret under det svenske formandskab for Nordisk Ministerråd i 2018. Projektet løber over perioden 2018–2020 og har til formål at synliggøre ungdomsperspektivet på social inklusion gennem udtalelser fra unge i Norden. Projektleder er Jeff Jonsson.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor genererer og spreder viden inden for to områder: svensk ungdomspolitik og civilsamfundspolitik. Myndigheden genererer viden om unges levevilkår på flere forskellige områder som f.eks. arbejde, bolig, uddannelse, sundhed, fritid og indflydelse. Myndigheden har også til opgave at arbejde med og sikre, at ungdomsperspektivet udvikles i andre statslige myndigheder samt at støtte kommuner med deres lokale udvikling af ungdomspolitik.

Kontakt:

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
Liedbergsgatan 4, Box 206, 351 05 Växjö
info@mucf.se

Sammenfatning

”Jeg tror ikke nogen vil høre på os når vi protesterer, så vi kommer nok ikke til at sige noget [griner].” (Ung kvinde i Ilulissat)

Under det svenske formandskab i 2018 for Myndigheden for ungdoms- og civilsamfund, Nordisk Ministerråd, blev projekt NABO – social inklusion af unge i de Nordiske lande etableret. Projektet har til formål at gøre unges perspektiv på social inklusion synlig gennem deres stemmer. For at høre og fremhæve de unges stemmer i Grønland har Center for Folkesundhed i Grønland ved Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet, på vegne af NABO afholdt interviews med unge i Nuuk og Ilulissat, samt en fokusgruppe diskussion med landsdækkende børne- og ungeorganisationer i Grønland.

Herværende rapport gengiver 18 grønlandske unges perspektiver på social inklusion fra Nuuk og Ilulissat. De unge var mellem 17 og 27 år med en enkelt på 32 år. De unges perspektiver er blevet understøttet og suppleret af erfaringer og viden på området fra udvalgte børne- og ungeorganisationer, som blev inviteret til at deltage i en fokusgruppe diskussion på baggrund af projektets foreløbige resultater. Dette havde til formål at validere og vurdere generaliserbarheden af undersøgelsen.

Grønland er et stort land med en lille befolkning som bor spredt langs kysten på verdens største ø. Af de i alt 55.992 indbyggere i Grønland, bor 60 % af befolkningen i de fem største byer. Byer og bygder er kun forbundet via fly eller i nogle tilfælde via sejlads. Uddannelses- og aktivitetsmuligheder i mindre byer og bygder er begrænset. I 2018 var der 7.123 indbyggere i aldersgruppen 16 til 24 år og 8.768 mellem 25 og 34 år. Dette er vigtige kontekstuelle faktorer for forståelsen af de unges svar på undersøgelsens mange spørgsmål, som er blevet udviklet i en svensk kontekst.

Gennemgående temaer for undersøgelsens resultater er en oplevelse af begrænsede muligheder for unge i byer og bygder og store forskelle imellem byer og bygder. Kombineret med en oplevelse af en høj grad af tryghed i de nære relationer forbundet med at bo i små lokalsamfund, som er kendetegnende for bosætningsmønstret i Grønland.

Mulighederne for uddannelse og udfoldelse, samt adgang til aktiviteter og rollemødder varierer og afhænger i høj grad af om du bor i en mindre eller større bygd, i en mindre eller større by, eller om man bor i hovedstaden Nuuk, hvor omkring en tredjedel af befolkningen bor. At skulle flytte til en anden by for at få en gymnasial uddannelse, har haft indflydelse på valg af uddannelse for nogle deltagere i Ilulissat. Repræsentanter for børne- og ungeorganisationerne gjorde opmærksom på, at dette vil være endnu mere udpræget blandt unge i de mindre byer og i bygder. Adgang til internet er generelt dyrt og er begrænset de mindre steder i Grønland. Dette har betydning for unges adgang for information, hvor nogle unge fra Nuuk samt børne- og ungeorganisationerne pointerede behovet for at give flere relevante informationer til unge gennem radioen.

At lokalsamfundene er små kombineret med en vis tradition for at problemer holdes inden for familien fremstod især som en vigtig pointe under diskussionerne om interviewenes resultater med børne- og ungeorganisationerne. Dette kommer ifølge organisationerne til udtryk ved, at unge oplever at andre lever med samme eller værre problemer end dem, eller at voksne ikke handler på alvorlige hændelser. At gøre unges stemmer og perspektiver hørt er noget alle børne- og ungeorganisationer i Grønland arbejder for gennem forskellige projekter.

Undersøgelsens resultater er blevet styrket gennem inddragelsen af børne- og ungeorganisationernes erfaringer og perspektiver, da undersøgelsen kun omfatter 18 unges synspunkter fra to af Grønlands største byer. Afholdelse af interviews med lokale samarbejdspartnere har faciliteret en bedre, men stadig udfordrende rekruttering af unge deltagere, som vi ud fra tidligere erfaringer ved, er en svær målgruppe at få til at deltage i undersøgelser.

Arbejdet med herværende undersøgelse og erfaringer med undersøgelser fra Arktis og andre nordiske lande understreger vigtigheden af at fremhæve ligheder og forskelle i unges vilkår på tværs af lande og kulturer. Forskellighederne kan være en styrke, hvor lande og kulturer kan lære fra hinanden, men også en udfordring i forhold til at skulle arbejde på tværs af kulturelle kontekster. Som i herværende undersøgelse, kan en fælles spørgeguide på tværs af lande være en begrænsning, da formulering af spørgsmål, valg af begreber og opsætning af formatet kan fungere godt i en sammenhæng, men være svær at forstå i en anden. Det har således været nødvendigt for os at arbejde med forståeligheden af den fælles spørgeramme i en grønlandsk kontekst, for at sikre os, at undersøgelsen var meningsfuld for deltagerne og samtidig tro mod projektets fokus på social inklusion.

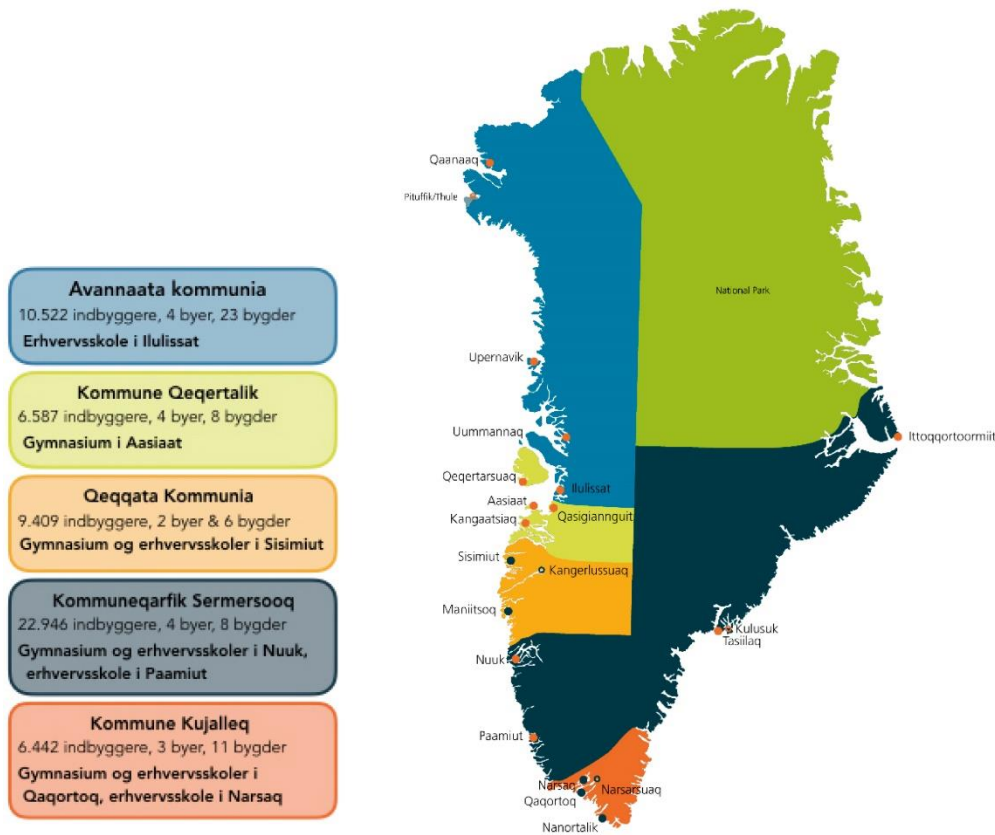
1. Indledning

Herværende undersøgelse er blevet gennemført på vegne af Myndigheden for ungdoms- og civilsamfund, Nordisk Ministerråd. Under det svenske formandskab i 2018 blev projekt NABO – social inklusion af unge i de Nordiske lande etableret. Projektet har til formål at gøre unges perspektiv på social inklusion synlig gennem inddragelse af de unge. Det er et vigtigt fokus at Grønland er blevet inkluderet i dette projekt, for at perspektiver fra de unge i Arktis også inddrages som en del af det nordiske fællesskab. For at høre og fremhæve de unges stemmer i Grønland, er der blevet afholdt interviews med unge i Nuuk og Ilulissat, samt en fokusgruppe diskussion med børne- og ungeorganisationer i Grønland.

Grønland er et stort land med en lille befolkning som bor spredt langs kysten på verdens største ø. Af de i alt 55.992 indbyggere i Grønland, bor 60 % af befolkningen i de fem største byer: Nuuk, Sisimiut, Ilulissat, Aasiaat og Qaqortoq (1). Der findes 17 byer og omkring 60 bygder i Grønland. I 2018 var der 7.123 indbyggere i aldersgruppen 16 til 24 år og 8.768 mellem 25 og 34 år.

Byer og bygder i Grønland er isoleret fra hinanden, man kan kun ved hjælp af fly, helikopter eller båd rejse fra sted til sted. At komme rundt i Grønland er dermed forbundet med høje udgifter for den enkelte borger, men også for erhverv og velfærdsstaten. På trods af dette skifter den grønlandske befolkning betydeligt ofte deres bopæl indenfor landets grænser (1). Én af årsagerne til dette er at mange er nødt til at flytte fra deres hjemby for at opnå en uddannelse eller i forbindelse med arbejdet. Børn fra de mindre bygder flytter typisk hjemmefra til den nærmeste by for at tage 8.–10. klasse. Grønlands Statistik oplyser i deres seneste rapport at cirka halvdelen af eleverne som afslutter 10. klasse tager et år på efterskole i Grønland eller Danmark, og at kun én ud af syv elever fortsætter direkte på en ungdomsuddannelse (1). Der er kun fire byer i Grønland som har et gymnasium (Nuuk, Sisimiut, Aasiaat, Qaqortoq), og de fleste erhvervsuddannelser kan tages på landets seks erhvervsskoler (Nuuk, Sisimiut, Ilulissat, Qaqortoq, Paamiut, Narsaq). En geografisk oversigt er givet i figur 1. Der tilbydes også gymnasialuddannelse som fjernundervisning til dem som ikke kan flytte fra deres by eller bygde (2). *Sunngu* er en hjemmeside med information oprettet til unge som søger uddannelse (2). Her kan man finde beskrivelser for alle tilgængelige uddannelser i Grønland. Herudover findes i alle Grønlands byer opkvalificeringscenteret *Majoriaq* (3). *Majoriaq* beskæftiger sig med jobformidling, vejledning til uddannelse og arbejde, samt opkvalificering i form af at kunne afslutte sin folkeskoleuddannelse eller kvalificere sine karakter til at blive optaget på en ungdomsuddannelse.

Figur 1: Oversigt over den geografiske fordeling af Grønlands gymnasium og erhvervsskoler. Illustrationen er fra Grønlands Statistik og gengivet med deres tilladelse (1).

Nationalt har man i de seneste år haft meget fokus på børn og unges vilkår og rettigheder. Centralt er man i Departementet for Sundhed i Grønlands Selvstyre i gang med at udarbejde det tredje folkesundhedsprogram Inuuneritta III, som har "det gode børneliv" i fokus. I Departementet for Sociale Forhold og Justitsanliggender er man samtidig i gang med at udvikle en handlingsplan mod omsorgssvigt af børn og unge, samt en tværdepartemental familiepolitik.

Alle fem kommuner arbejder dagligt med at imødekomme børn og unges rettigheder. I 2019 er kommunerne i gang med at udarbejde nye børne- og ungepolitikker. Deres arbejde bliver tæt fulgt af Grønlands Børnerettighedsinstitution MIO (4).

MIO blev etableret i foråret 2012. MIO arbejder for at udbrede kendskabet om FN's Konvention om Barnets Rettigheder (Børnekonventionen) i Grønland. MIO arbejder desuden for, at FN's Børnekonvention omsættes til konkrete indsatser, som forbedrer dagligdagen for særligt udsatte børn og unge i Grønland (4). MIO undersøger løbende børn og unges forhold, og udgiver rapporter på baggrund af disse undersøgelser. En række relevante rapporter er værd at nævne her. Det drejer sig om: *Viden om børn og unge – Rapporter og undersøgelser 2004–2016*, en rapport som danner et overblik over de primært kvantitative publikationer, der behandler temaer om børn

og unge i Grønland (5); *Børnenes anbefalinger til en national handlingsplan*, som viser at 11–17 årige børn ønsker at blive inddraget i beslutninger, som vedrører deres liv, at de har en god indsigt i hvad et sundt liv er, samt hvilke udfordringer der kan forhindre dem i at få et godt liv (6); og *Klageadgang – Undersøgelse om børns og unges holdninger: Aasiaat og Kangaatsiaq*, som beskriver 11–17-årige børns opfattelser af, hvilke forhold de kan klage over og deres adgang til at klage (7).

I projektet NAKUUSA – *spiren til en bedre opvækst* arbejdes også med børns og unges rettigheder. NAKUUSA er et projekt opstartet i 2011 af det Grønlandske Selvstyre og UNICEF Danmark (8) med formålet at skabe en række aktiviteter, der skal sikre, at børns vilkår og rettigheder styrkes i Grønland (9). Efter NAKUUSA's første børnetopmøde med børn mellem 13 og 15 år i 2011, blev der nedsat et børnepanel med repræsentation fra forskellige steder i Grønland (10). Panelets medlemmer har deltaget i NAKUUSA's forskellige aktiviteter som for eksempel deres kampagne *Ullut tamaasa* som handler om, at enhver borger kan gøre en forskel for et barn, der har været udsat for seksuelle overgreb, ved at være opmærksom og handle (11). I de seneste år er der i forbindelse med NAKUUSA blevet nedsat elevråd i skoler samt kommunale børneråd/ungebestyrelser, som fremkommer med anbefalinger til skoler og kommunen.

Andre nævneværdige organisationer i Grønland er Foreningen Grønlandske Børn (FGB) (eksisteret siden 1924), Det Grønlandske Røde Kors (KRK) (selvstændig organisation siden 1992), Red Barnet Grønland (selvstændig organisation siden 2013), og NANU Børn (siden 2007). Alle organisationer i Grønland som arbejder for børns og unges vilkår er indgået i en fælles børne- og ungealliance for at styrke og koordinere deres arbejde i landet.

FGB arbejder med projekter som skal sikre grønlandske børn og unge en tryk barn-dom samt fremme unges mulighed for at opnå en uddannelse samt at børn og unge høres og inddrages, når det handler om dem. *Ilinniartut* er en mentorordning ved FGB, hvor frivillige voksne støtter unge gennem deres uddannelse. Mentorordningen er målrettet gymnasie- og handelsskoleelever, som kan være op til 25 år.

Under KRK findes ungebevægelsen INUA (Inuusuttut Nukittoqatigiit) som er en organisation for unge af unge. INUA arbejder ihærdigt for at forbedre unges vilkår i hele Grønland ved at skabe aktiviteter, leg og hyggeligt samvær, der giver unge mulighed for at indgå i meningsfulde fællesskaber og udvikle færdigheder til at håndtere forskellige udfordringer i deres liv. For eksempel har INUA sammen med KRK og Operation Dagsværk udviklet et uddannelsesforløb i socialt entreprenørskab, kaldet Sprint. Sprint har til formål at styrke trivsel og velvære hos de grønlandske unge. Sprint forløbene kan være meget forskellige fra hinanden, men handler altid om, at unge selv kan være med til at påvirke det sted, hvor de bor og lever (12).

Red Barnet Grønland beskæftiger sig især med forebyggelse af mobning i skoler gennem konceptet *Kammagiitta – Fri for mobberi*, der er et anti-mobbeprogram for alle børn i daginstitutioner og skoler (13). Organisationen NANU Børn har til formål at skabe væresteder for børn og unge i hele Grønland, hvor børn kan komme, når der er vanskeligheder i hjemmet (14).

I 2012 har Statens Institut for Folkesundhed i samarbejde med Foreningen Bedre Børneliv (MI/BB) (15) i Grønland lavet en baselineundersøgelse om befolkningens viden om seksuelle overgreb mod børn. Undersøgelsen blev efterfulgt af en treårig formidlingsindsats med formålet at styrke viden og skærpe holdninger blandt den grønlandske befolkning. Projektet hed *Som ringe i vandet* (16).

I Grønland gennemføres løbende en række landsdækkende undersøgelser om børn og unges trivsel og sundhed. *Skolebørnsundersøgelsen HBSC Greenland* er en del af et WHO-samarbejde og gennemføres hvert 4. år blandt alle skoler i Grønland, senest i 2018 (17), *Det svære ungdomsliv – Unges trivsel i Grønland: en undersøgelse blandt de ældste folkeskoleelever* blev både gennemført i 2004 og igen i 2011 (18), og i den seneste *Befolkningsundersøgelsen i Grønland* fra 2018 blev der som noget nyt inkluderet deltagere ned til 15-års alderen (19).

Befolkningsundersøgelsen i Grønland er en undersøgelse blandt unge og voksne borgere i Grønland, hvor sundhed og sygelighed i befolkningen følges over tid. I undersøgelsen fra 2018 deltog 316 unge mellem 15 og 24 år, som besvarede spørgsmål målrettet deres aldersgruppe (20). Resultater fra denne del af undersøgelsen er endnu ikke færdig-analyseret og publiceret, men en række foreløbige resultater gengives kort nedenfor.

83 % af de unge deltagere boede i byer, og blandt disse ønskede 60 % at blive boende i deres by. Blandt de unge, der boede i en bygd, angav halvdelen at de ønsker at forblive boende i bygden. En fjerdedel af de unge, som deltog i undersøgelsen, har planer om at flytte fra deres hjemby eller -bygd, hvoraf de fleste angav at ville flytte til Nuuk eller en anden grønlandsk by.

For at kunne måle de unges tro på egen formåen blev følgende spørgsmål stillet: Hvor ofte kan du klare det, du sætter dig for? Analyserne viste at 60 % af de unge føler at de meget ofte eller ofte kan klare det de sætter sig for. Der var en positiv sammenhæng mellem troen på egen formåen og opvækst med traditionelle grønlandske aktiviteter (for eksempel at gå på jagt, fiske, plukke bær). Resultaterne tyder på, at det at vokse op med en tilknytning til den grønlandske kultur kan have en beskyttende effekt for den mentale sundhed og modstandsdygtighed hos unge. Dette understøttes af international litteratur (21).

2. Muligheder for deltagelse i andre aspekter af socialt liv

De fleste unge interviewede i herværende undersøgelse beskrev at de i deres fritid er sammen med familie og venner, går ture gennem byen, nyder udsigten, surfer på nettet og spiller spil. En del af de unge brugte også deres fritid på at træne eller spille fodbold, eller bare at være derhjemme. Nogle enkelte af de kvindelige deltagere i undersøgelsen beskrev at de ikke har noget fritid, da de efter deres arbejde skal passe deres huslige pligter eller være sammen med deres barn.

Den ene gruppe unge i Nuuk vidste ikke, hvad de skulle svare på spørgsmålet om, hvorvidt der er noget de gerne vil lave, men ikke kan lave. Den anden gruppe fra Nuuk gav udtryk for, at de ikke kan lave det, de har lyst til på grund af høje priser til for eksempel biografen og svømmehallen. Udover dette synes de, at det er svært at få et overblik over, hvad der er af muligheder og hvad der sker i Nuuk. De forslår, at man kunne oplyse mere i radioen, da de gerne vil deltage i byens aktiviteter. En ung nævnte yderligere at klubhuset NUIF er et godt sted for ham at være i sin fritid.

Tre af de fem unge i Ilulissat besvarede dette spørgsmål. Den ene deltager oplevede at han kan lave alt det, han vil i sin fritid i Ilulissat. Den anden ønskede, der var bedre træningsmuligheder og faciliteter, men selvom han gav udtryk for dette over for de ansvarlige myndigheder, så er det økonomien der begrænser udvidelserne. Den tredje deltager savnede hendes tidligere frivillige arbejde, hvor hun arbejdede for INUA (Inuusuttut Nukittoqatigiit), som er Grønlands unge frivillige ved Grønlands Røde Kors (KRK). INUA eksisterer ikke længere i Ilulissat på grund af mangel på frivillige. Udover dette nævnte hun dog at det er positivt at der er mange aktiviteter i byens kulturhus *Sermermiut*.

3. Muligheder for indflydelse

De fleste unge bor sammen med deres forældre og beskrev, at de er med til at bestemme, hvad der skal købes af møbler eller hus, laves af mad, og hvor de skal vandre eller sejle til. To mandlige deltagere beskrev at de er mere selvstændige i hjemmet i forhold til at lave deres egen mad, for eksempel. Nogle enkelte unge fremhævede at de er gode til at hjælpe hinanden derhjemme, og at der lægges vægt på, at man skal kunne rumme hinanden og tale om tingene i familien.

Indflydelse på beslutninger i ens lokalområde var et spørgsmål som de unge havde svært ved at forholde sig til. De fleste grinede eller smilede, da de hørte spørgsmålet. Nogen sagde, at de aldrig var blevet spurgt om dette før, og at de aldrig bliver spurgt om, hvorvidt de har en holdning til planlagte forandringer.

”Jeg tror ikke nogen vil høre på os når vi protesterer, så vi kommer nok ikke til at sige noget [griner].” (Ung kvinde i Ilulissat)

To deltagere nævnte dog, at hvis de har forandringsforslag til for eksempel deres lokale klub, så lytter man til dem. For den ene unge mand er træningsmuligheden så vigtige, at han vil flytte til en anden by hvis fitness lokalerne skulle lukke i Ilulissat. En anden ung beskrev, at hun føler at alt går som det skal, men hvis dette ikke var tilfældet, ville hun gøre noget for at rette op på det, for eksempel ved at lave en underskriftsindsamling.

Nuuk tilhører Kommuneqarfik Sermersooq, som arealmæssigt er Grønlands største kommune. Den dækker over byer på både Vest- og Østkysten og dermed strækker den sig over Indlandsisen. En kvindelig deltager i Nuuk gav udtryk for, at hun ikke synes borgerne bliver behandlet ordentligt i kommunen. De andre havde svært ved at forholde sig til spørgsmålet, da de ikke havde en fornemmelse for hvordan det går i resten af kommunen eller i resten af Grønland. Det er vigtigt at huske, at byer og bygder ligger langt væk fra hinanden, og at man kun kan rejse fra sted til sted ved hjælp af fly eller båd afhængigt af årstiden. En 17-årig mandlig deltager nævnte dog at han er træt af og utilfreds med at der er glasskår alle steder i byen, også på legepladserne hvilket er farligt for børn. Vi spurgte også de unge, hvordan de oplevede at komme fra sted til sted i Grønland. Til dette spørgsmål var de fleste unges første reaktion at grine, hvorefter de kort svarede, at det er meget dyrt at rejse i Grønland.

Ilulissat tilhører Avannaata Kommunia, som er den andenstørste og nordligste kommune i Grønland. De unge var meget optaget af, at der ikke er et gymnasium i deres by. Dette føler de for eksempel har indflydelse på deres valg om at tage en uddannelse. Udover dette oplevede én, at udviklingen i Ilulissat går fint, hvorimod udviklingen i byerne og bygderne i resten af kommunen foregik langsomt. En af de mandlige deltagere var utilfreds med fodboldbanens kvalitet. De kvindelige deltagere klagede over affald i bybilledet, som de oplever er pinligt over for turister, og de er utilfredse med de

dårlige veje i byen, som fører til, at mange biler går i stykker og taber olie. Én deltager ønskede at man gjorde mere ud af at oplyse befolkningen om sund kost, så folk får mere energi til at arbejde og træne. Den anden mandlige deltager fra Ilulissat beskrev, at "det er op til kommunen og politiker at ændre vilkårene for samfundet, men hvis jeg skulle bestemme, ville jeg arbejde på at hele Grønland ville blive til én" (Ung mand i Ilulissat). Han ønskede dog ikke at uddybe dette yderligere.

4. Ressourcer – social støtte og sociale netværk

Det var meget individuelt og forskelligt om de interviewede unge kendte til personer i deres lokalområde eller uden for området. Flere var for nylig flyttet til deres lokalområde eller havde for travlt til at lære folk at kende i lokalområdet. Én ung mand fra Nuuk beskrev dog, hvordan han har et godt forhold til sine naboer i boligkomplekset. Han hilser på dem, de besøger hinanden, og han forsøger at opmuntre dem, når han kan se at de er kede af det.

Der var ikke så mange, der svarede på spørgsmålet om, hvorvidt man føler sig tryk i sit lokalområde. To drenge i Nuuk gav udtryk for, de føler sig trygge, mens en ung kvinde i Nuuk gav udtryk for at hun ikke føler sig tryk, når nogen holder fest tæt på hendes hjem. En anden kvindelig deltager beskrev at hendes nabo var alkoholiker og talte nedladende til hende og hendes familie. Graffiti på væggene havde også indflydelse på, om man var tilfreds med der, hvor man bor. I Ilulissat var der en ung kvinde som beskrev, at hun føler sig tryk i byen, da det er den by hun kommer fra, men at hun ikke føler sig tryk, når hun er i kontakt med de offentlige myndigheder på grund af dårlige erfaringer med denne type kontakt. Kvindelige deltagere fra Ilulissat snakkede også om, hvordan bygd livet er mere kollektivt og man er mere i kontakt med hinanden i bygderne. Dette tilskrev de den dårlige internetadgang i bygderne, som fører til, at man er mere i kontakt med hinanden.

De unge i Nuuk grinede oftest over spørgsmålet om, hvorvidt mulighederne for at få egen bolig er gode. Det er meget vanskeligt, og nogle har været skrevet op i en boligforening i mange år, men venter stadig på at få tilbudt en. Én blev skrevet på for 14 år siden. I Ilulissat havde flere af de unge endnu ikke været i kontakt med boligmarkedet, så de havde ikke nogen forudsætning for at kunne svare på dette. Én anden havde skrevet sig på en venteliste to måneder forinden, og vidste endnu ikke hvor længe hun kommer til at skulle vente.

Alle unge oplevede at adgangen til uddannelsessystemet var nem. Man kan få informationer om de forskellige linjer og adgangskrav, og hvis ikke man kender til systemet kan man få hjælp i Majoriaq (opkvalificeringscenteret). En af de unge kvinder fra Ilulissat fortalte, hvordan hun ønskede at få en uddannelse inden hun blev for gammel. Hun skal først gennemføre gymnasiet og vil derefter læse psykologi, men manglen på et gymnasium i Ilulissat, gør dette svært for hende at komme i gang.

De unges erfaringer med muligheden for at finde arbejde var også meget varierende. Nogen oplevede, at det var svært at finde arbejde. Én gav udtryk for, at det er svært, fordi de fleste jobs kræver en mere akademisk uddannelse mens han selv er bedst til fysisk arbejde og håndværksarbejde. Andre synes det er nemt at finde job. En af de kvindelige deltagere gav udtryk for en oplevelse af, at mange unge ikke gider at arbejde.

Når de unge har behov for at tale om noget fortroligt, henvender de sig til deres forældre/familie eller nære venner. En ung, som boede på et kollegium, svarede at der altid er nogen, man kan tale med. To unge kvindelige deltagere i Nuuk begyndte at tale om én, som havde selvmordstanker, men som ikke kunne få den hjælp hun havde brug for. De snakkede om, at der mangler psykologer især i de mindre byer. Den ene af dem afsluttede dog ved at sige, at der er mange muligheder for at få hjælp, man skal dog bare finde dem. En af mulighederne var for eksempel telefonlinjen¹ (22).

”Jeg er nødt til at acceptere forandringer i mit liv, dette skal man når man bliver ældre. Men jeg er blevet bedre til at sætte ord på mine følelser.” (Ung kvindelig deltager, Ilulissat)

¹ Primo 2019 blev alle rådgivningstelefoner i Grønland samlet på et og samme nummer, for at gøre det nemmer for borgeren ved behovet for hjælp. Rådgivningslinjen hedder Tusaannga, som betyder *lyt til mig*, og har åbent alle ugens dage inklusive weekenden mellem 16 og 22. Det er også muligt at få rådgivning på SMS.

5. Oplevelse af inklusion og deltagelse

De unges svar på, om de har oplevet at blive uretfærdigt behandlet, fokuserede mest på mobning, og at der spredtes rygter om én. En tredjedel af deltagerne gav udtryk for, at de har oplevet dette. Man er vandt til at blive drillet eller få kommentarer, hvis man er tilflytter fra en anden by eller bygd, eller at man driller hinanden for sjov. Én har oplevet mobning på efterskolen i Danmark, og én anden i sin barndom. En tredje har oplevet, at der blev fortalt rygter om ham på sin tidligere arbejdsplads. Tre unge gav udtryk, for at de aldrig har oplevet at blive uretfærdigt behandlet.

Største delen af deltagerne føler sig fuldt ud som grønlændere. Over halvdelen føler sig også fuldt ud eller i nogen grad hjemme i den by, de bor i. En enkelt deltager føler sig mindre hjemme i Nuuk, da personen først lige er flyttet dertil.

”Jeg kan godt lide at være grønlænder. Det kølige klima er godt og dejligt for mig.” (Ung mandlig deltager, Nuuk)

”Hvis man elsker Grønland, så elsker man den by hvor man kommer fra.” (Ung mandlig deltager, Nuuk)

Det at føle sig som en del af den kommune, man bor i, var svært at vurdere for de fleste unge, da de to inkluderede kommuner geografisk set er meget store. En tredjedel gav udtryk for, at de føler et tilhørsforhold til deres kommune, fordi de havde boet eller var opvokset i andre byer indenfor kommunen.

Der blev også spurgt ind til, hvorvidt de unge føler sig som en del af Rigsfællesskabet (Danmark, Grønland og Færøerne) og Arktis. Rigsfællesskabet eller tilknytningen til Danmark bliver for eksempel dagligt diskuteret i medierne. Halvdelen af deltagerne føler ikke de har et forhold til Rigsfællesskabet eller Danmark. En deltager begrundede dette med, at han aldrig har været i Danmark. Blandt den anden halvdel, var der unge som føler sig som en del af Rigsfællesskabet i nogen eller høj grad. Dette uddybede en ung mandlig deltager med, at ”Danmark hjælper med udviklingen og vi får mange ting fra Danmark”.

At føle sig som en del af Arktis, var dog et endnu mere fjernt begreb for de unge. Hvad Arktis var og omfattede skulle først defineres for de unge. Nogle enkelte føler et tilhørsforhold ved at referer til udseende eller madkultur:

”Jeg kan godt se mig selv eller sammenligne mig selv med andre Inuit i Arktis, når man ser udseender fra eller der tales om det.” (Ung mandlig deltager, Nuuk)

”I Norge og Finland spiser man de samme slags provianter som i Grønland.” (Ung kvindelig deltager, Ilulissat)

Spørgsmålet "Hvad skal ændres for at du føler, at du har de samme forudsætninger som alle andre?" var svært for alle unge at besvare. Det krævede eksempler, og omformulering på grønlandsk, for at de unge følte at de kunne svare. I Ilulissat kom ønsket om et gymnasium i byen op igen. To af de unge kvinder sagde, at de ville have taget gymnasieuddannelsen, hvis ikke de skulle flytte væk fra byen. En af de unge i Nuuk beskrev, at man har brug for rollemodeller for at turde at stå frem og skabe de samme forudsætninger for sig selv:

"Man kan kun ændre på ting ved at tale sammen og ikke tie stille. Når nogen taler højt, så bliver man bevidst om at man ikke er alene med en følelse eller oplevelse og så tør man også selv at tale højt." (Ung mandlig deltager, Nuuk)

6. Organisationernes stemmer

Mange organisationer i Grønland er i jævnlig kontakt med de unge rundt omkring i Grønland gennem projekter og undersøgelser, de foretager for at forbedre børns og unges vilkår. Derfor valgte vi at invitere repræsentanter fra KRK, INUA, MIO, og FGB til at deltage i en fokusgruppediskussion med henblik på at få deres refleksion omkring undersøgelsens resultater samt påpege vigtige aspekter, som undersøgelsens resultater ikke omfattede (se bilag 1). I det følgende gengives deres input.

Repræsentanterne fra børne- og ungeorganisationerne bemærkede i fokusgruppediskussionen, at der kun var foretaget interviews i to af Grønlands største og mest ressourcestærke byer. Selvom både ressourcestærke og mere udfordrede unge har deltaget i undersøgelsen, så kan det ikke forventes, at deres udsagn er repræsentative for unge som bor i de mindre byer og bygder i Grønland, hvor adgang til aktiviteter og uddannelse er meget begrænset eller ikke eksisterende. Denne udmelding nancerede de med følgende pointer.

I de mindre byer og bygder er hallerne og træningsmulighederne forældet, og mange af de steder, hvor man har et klubhus, er klubhuset kun et tomt hus uden indhold. Brugen af de lokale ressourcer og samarbejdet på tværs til at få aktiviteter op at stå, er stadig en ny tilgang i mange byer, som indebærer udfordringer i forhold til kommunikation og koordinering. De fleste borgere, frivillige eller ansatte har svært ved at finde rundt i systemet og mangler viden om, hvem der kan hvad og hvem, der er ansvarlig for hvad. Dette er noget alle organisationer observerer og oplever på flere områder i byernes lokale organisering.

En organisationsrepræsentant pointerede, at der generelt er en manglende viden omkring hvilke ønsker, tanker og forestillinger, unge i bygder har for deres fremtid:

“Unge i bygderne ser måske kun sig selv som fremtidige fangere og fiskere, da det er det, de ser som muligheden, men hvis man nu sagde til dem du havde alle muligheder, hvad vil du så vælge at gøre?” (Repræsentant 1)

En anden deltager understregede dette med, at der er mange frustrationer blandt især unge mænd i de mindre byer og bygder, da unge kvinder ofte forlader stedet på grund af uddannelse og ikke vælger at flytte tilbage igen.

Deltageren fra MIO satte mange af undersøgelsens resultater i relation til en ny rapport udgivet fra MIO; *Klage adgang – undersøgelse om børns og unges holdninger* (7). En af de aspekter som også kom frem i MIOs undersøgelse var, at unge oftest indhenter informationer fra de sociale medier, men at de også ønsker at modtage informationer gennem radioudsendelser. Det er især de unge i de mindre byer og bygder, som har begrænset adgang til internet, på grund af dårlige forbindelser og høje omkostninger til brug af internettet, som ønsker at man gav flere informationer gennem radio udsendelser.

Unge svar omkring tryghed i lokalområdet og det at kunne tale om fortrolige ting med deres venner og/eller familie, vakte genklang hos organisationsrepræsentanterne. Børn og unge søger støtte og hjælp i deres nærmiljø. Når børn gør opmærksom på sig selv og fortæller om deres problemer til nærmeste omgangskreds, for eksempel en forælder eller lærer, så forventer de naturligvis at den voksne ved hvad der skal gøres. Dog kan det lille samfund man lever i, eller den kollektivistiske tankegang i Grønland, være med til at hæmme handling hos den voksne eller også kan man være i tvivl om, hvordan man skal handle, eller hvem man skal kontakte i systemet. Erfaringen blandt børn og unge, at der ikke sker noget, selv om man har søgt hjælp hos en voksen, kan føre til at børn og unge opgiver at sige noget på forhånd.

Repræsentanter gav også udtryk for at de unge har svært ved at opsøge hjælp uden for deres omgangskreds. Udfordringen ved dette fremhævede deltagerne i mødet gennem forskellige eksempler. For eksempel en fortælling om en pige, som var blevet mobbet i længere tid, men som ikke søgte hjælp, da hun oplevede at de andre børn og unge omkring hende havde langt voldsommere udfordringer end hende selv. Derfor valgte hun at holde sig tilbage. Et andet eksempel var, hvordan unge taler med hinanden om oplevelser. Hvor en ung kan fortælle en anden ung, at han har været udsat for vold i sin nærmeste relationer, men hvor den anden unge negligerer alvorligheden af dette, ved at give udtryk for at have oplevet noget langt værre selv, for eksempel seksuelle overgreb. De unge negligerer deres egne oplevelser og problemer når de taler med deres omgangskreds som evt. har oplevet det samme eller værre. "Unge vurderer, hvor seriøse deres problemer er, ved at sammenligne problemerne til andre børn og unges problemer" (7).

"De unge kommer til at stå tilbage med den følelse at ens problemer ikke er så slemme i forhold til andres så de må hellere holde sig tilbage og lade de andre komme til så de kan få hjælp."
(Repræsentant 2)

Et andet gennemgående tema i gruppediskussionen var organisationernes frustration over "pop-up" projekter og Selvstyrets manglende inddragelse af civilsamfundet:

"Det offentlige system ser civilsamfundet ikke som en ressource. Den grønlandske tankegang mangler, de unge føler sig glemt når der skal løses problemer." (Repræsentant 3)

Med civilsamfundet menes her især organisationerne, som er repræsentanter for civilsamfundet. Organisationerne har godt kendskab til, hvad der virker og ikke virker lokalt i forhold til igangværende indsatser, og hvilke indsatser der allerede eksisterer. Organisationerne har i kraft af deres sammenslutning på tværs som Børne- og ungealliance skrevet et åbent brev til politikkerne omkring dette anliggende, som er tilgængeligt på organisationernes Facebook sider.

7. Afsluttende diskussion

Denne rapport har gengivet 18 grønlandske unges perspektiver på social inklusion. De unge boede i Nuuk og Ilulissat. Tre af disse unge var flyttet til byen fra en anden mindre by i Grønland som børn. Deltagerne var mellem 17 og 27 år med en enkelt på 32 år. De fleste boede hos deres forældre, og nogle enkelte havde børn. Den ene gruppe unge fra Nuuk beskrev at de alle havde 5 til 8 søskende. Nogen af de unge havde oplevet at være anbragt og/eller er opvokset hos plejefamilier.

De unges perspektiver er blevet understøttet og suppleret af erfaringer og viden på området fra udvalgte børne- og ungeorganisationer, som blev inviteret til at deltage i en afsluttende fokusgruppediskussion. Dette havde til formål at validere og vurdere generaliserbarheden af undersøgelsens resultater. Unge i Grønland har meget forskellige muligheder for uddannelse og udfoldelse, samt adgang til aktiviteter og rollemodeller betinget af, hvor de bor. Mange børn og unge flytter væk fra deres hjemby i en meget ung alder for at kunne fortsætte med folkeskolen, tage en gymnasial eller anden uddannelse. Som ung kan man bo langt væk hjemmefra uden at have råd til at rejse hjem, og i sjældne tilfælde kan man få økonomisk støtte fra kommunen. Unges forestillinger omkring fremtiden er påvirket af denne kontekst og deres opvækst. Dette skyldes ikke mindst de store afstande og kulturelle forskelle mellem byer og bygder.

7.1 Adgang til information og social ulighed i Grønland

Unge i de store byer har adgang til informationer gennem de sociale medier på internettet, men dem som bor i de mindre byer og bygder har begrænset eller ingen adgang til internettet og er dermed i højere grad afhængige af radio og fjernsynsudsendelser. Der findes i Grønland én national radioudbyder *KNR* og enkelte større byer har også en lokal radiokanal. Dog oplever nogle af de unge deltagere i herværende undersøgelse, samt unge som har talt med børne- og ungeorganisationer, at der sjældent gives relevante informationer for unge gennem radioen og at udsendelser sjældent er målrettet deres aldersgruppe.

For de unge i Ilulissat var adgangen til en gymnasial uddannelse et vigtigt tema. Især de unge kvindelige deltagere talte om manglen på et gymnasium i byen, fordi det at være tvunget til at flytte væk hjemmefra for at opnå en gymnasial eksamen, havde en direkte indflydelse på, om de valgte at tage uddannelsen eller ej. Dette understreges af resultaterne fra ungespørgeskemaerne i Befolkningsundersøgelsen fra 2018, hvor lidt over halvdelen af de unge ønskede at forblive boende i deres by eller bygd (*ikke publiceret tal*). Overordnet oplevede alle unge i herværende undersøgelse at adgangen til uddannelsessystemet var god. I Nuuk ansås muligheden for at finde

egen bolig som nærmest umulig. Boligmangel, især socialboliger og kollegie værelser, er et kendt problem i Nuuk, Grønlands største by. Boligforhold er en væsentlig faktor, der beskriver befolkningens levevilkår, hvor beboelsetætheden er en folkesundhedsindikator. Befolkningsundersøgelsen fra 2018 viser at 27 % af dem som lever i bygder bor i overbefolkede² hjem, samtidig med at 9 % af alle deltagere havde huset personer, der ikke havde noget andet sted at gå hen (19).

Et andet aspekt som er relevant at nævne for konteksten af denne undersøgelse og udfordringerne unge Grønlændere står i, er de sociale og økonomiske forhold i Grønland som danner grundlag for en stigende social ulighed i befolkningens sundhed generelt. Den seneste Befolkningsundersøgelse viser at der blandt personer med det laveste velstandsniveau er en højere andel som oplever fødevaresikkerhed og som har et muligt alkoholproblem, sammenlignet med personer med det højeste velstandsniveau (19).

7.2 Tryghed og oplevelse af inklusion

De unge gav i interviewene udtryk for, at de henvendte sig til venner eller familie hvis de havde noget fortroligt de ville tale om. Dette bekræftes af undersøgelser foretaget af børne- og ungeorganisationen MIO, som finder at børn og unge søger støtte og hjælp i deres tætteste omgivelser (7). Som diskuteret i mødet med børne- og ungeorganisationerne, kan dette anses som positivt fordi de unge føler de kan tale åbent over for deres nærmeste, men heri ligger der også en potentiel slagside idet alvorlige problemer kan risikere at blive negligeret eller ikke blive handlet på. Negligeret af problemer opstår når unge taler med hinanden og oplever at andre har lignende eller mere alvorlige udfordringer end dem selv. Ifølge eksempler givet af organisationsrepræsentanter kan dette føre til at unge holder sig tilbage så de andre som trænger mere hjælp kan komme til.

Denne situation bliver endnu sværere af, at det kommunale system er overbebyrdet med sociale sager og har udfordringer med tværsektoriel koordinering. Dette fører til at borgere ikke kan finde vej i systemet eller opgiver på grund af lange ventetider i sagsbehandlingen.

Desuden kan den kollektivistiske tankegang i Grønland være en yderligere hæmsko for at inter-familære problemer deles med ydre personer. Dette kom frem i mødet med organisationerne.

I undersøgelsen blev de unge spurgt til følelsen af tryghed i deres lokalområde. Kun få unge besvarede dette spørgsmål. Som diskuteret mellem organisationsrepræsentanterne i mødet, kan det begrænsede antal besvarelse af dette spørgsmål skyldes, at begrebet "lokalområde" ikke anvendes i Grønland som det formentlig gøres i de andre Nordiske lande. Byer i Grønland er som regel meget mindre end byer i de andre nordiske lande, og alle byer og bygder er isoleret fra hinanden. Derudover kan det understreges at man formentlig nærmere vil tale om utryghed i

² Målt efter beboelsetætheden hvor mere end 1 person per rum (eksklusivt bad etc.) defineres som en overbefolket bolig (19).

hjemmet end i det offentlige rum, da vi på baggrund af Grønlands Befolkningsundersøgelser ved, at mange børn og unge vokser op med alkohol, vold og overgreb i hjemmet (19). Der er skrevet et kort notat omkring unges udsagn vedrørende mobilitet og (u)tryghed i det offentlige rum for NABO, se bilag 3.

Uretfærdig behandling har de fleste unge oplevet i form af mobning eller bagtaleri, hvilket er et område som organisationen *Red Barnet Grønland* og *MIO* (projekt: Fri for Mobberi/Kammagiitta) igennem længere tid har arbejdet på at forebygge.

7.3 Mulighed for indflydelse

Alle unge gav udtryk for at blive inddraget i mindre og større beslutninger, som der bliver taget i deres familier. Enkelte unge oplevede at deres forslag til forbedringer i for eksempel deres lokale træningscenter blev lyttet til, men at det i sidste ende er den begrænsede økonomi der bestemmer. Stort set alle unge i undersøgelsen hverken overvejede eller troede på at nogen vil lytte til dem hvis de havde en holdning om ting der foregår i deres by.

At gøre unges perspektiv på social inklusion synlig gennem deres stemmer, er en af de aspekter børne- og ungeorganisationer i Grønland arbejder for. Dette arbejder NAKUUSA eksempelvis på gennem oprettelsen af børnepanelet og de nyetablerede elevråd på skoler og de kommunale ungeråd.

Det var svært for unge at skulle forholde sig til hvordan ting foregår udenfor den by de bor i, da byer og bygder er isoleret og ligger flere kilometer fra hinanden, samtidig med at det er dyrt at rejse fra sted til sted. Dette er formentlig også en begrundelse for at de unge ikke føler sig som en del af den kommune de bor i, men i højere grad som en del af den by de bor i eller kommer fra. Største delen af de unge følte sig som Grønlandere, og ingen følte, eller kun i mindre grad, tilknytning til Rigsfællesskabet og Arktis.

7.4 Undersøgelsens styrker og udfordringer

Undersøgelsens afgrænsede omfang på tre gruppeinterviews fordelt på to steder i Grønland kan ikke generaliseres til alle unge i Grønland. Derfor har det været et vigtigt element at diskutere de unges deltageres udsagn med repræsentanter fra børne- og ungeorganisationerne, som gengivet i kapitel 6. En af undersøgelsens største udfordringer har været rekrutteringen af de unge til interviews på trods af brug af lokale samarbejdspartnere. En afgørende faktor for udførelsen af interviewene har været samarbejde med grønlandske interviewere, for at sikre at de unge kunne tale i det sprog, de følte sig mest trygge ved. En øget fleksibilitet i interviewets form har også været en nødvendighed og en styrke for at kunne tale med de unge. Dette har været vigtigt i forhold til at kunne afholde interviewene: (i) både som gruppe og individuelt, (ii) i en mere eller mindre formel form som har givet de unge tryghed ved at skabe en mere fri

samtale med de unge fremfor et formelt interview, (iii) variere i interviewguidens rækkefølge, (iv) samt at kunne stille spørgsmål på forskellige måder og både på grønlandsk og dansk.

Det er ikke usædvanligt i Grønland, både i interviews og i dagligdagssituationer, at stille spørgsmål eller forklare ting på forskellig vis eller på både grønlandsk og dansk, da det grønlandske sprog og dets begreber er meget anderledes end det danske og oversættelser ikke altid er lige til på grund af sproget men også konteksten. Interviewguide og spørgsmålene var også noget som de unge kommenterede ved afslutning af interviewet. De unge gav udtryk for at de fleste spørgsmål var svære at svare på og forholde sig til, samt at det har været mange spørgsmål. De fleste spørgsmål gav de unge udtryk for, at ingen havde stillet dem før og de havde heller ikke tænkt over disse aspekter før. Enkelte beskrev at deltagelsen i interviewet har været en positiv oplevelse for dem, da det har sat nogle interessante tanker i gang hos dem.

7.5 Perspektivering for det videre arbejde

Arbejdet med herværende undersøgelse og erfaringer med undersøgelser fra Arktis og andre nordiske lande understreger vigtigheden af at fremhæve ligheder og forskelle i unges vilkår på tværs af lande og kulturer. Forskellighederne kan være en styrke, hvor lande og kulturer kan lære fra hinanden, men også en udfordring i forhold til at skulle arbejde på tværs af kulturelle kontekster. Som i herværende undersøgelse, kan ens måleredskaber på tværs af lande være en begrænsning, da formulering af spørgsmål, valg af begreber og opsætning af formatet kan fungere godt i én kontekst og mindre godt i en anden. Det kan således være nødvendigt at spørge forskelligt for at spørge om det samme.

Referencer

1. Grønlands Statistik. Grønland i tal 2019. Nuuk: Grønlands Statistik; 2019. Available from: <http://www.stat.gl/dialog/main.asp?lang=da&theme=Greenland%20in%20Figures&sc=GF>.
2. Nanoq. SUNNGU – Grønlands uddannelsesguide Nuuk2019 [Available from: <https://sunngu.gl/da>].
3. Majoriaq. Om Majoriaq Nuuk: Departement for Råstoffer, Arbejdsmarked og Indenrigsanliggender – Arbejdsmarkedsafdeling; 2017 [Available from: <https://www.majoriaq.gl/da/Om-Majoriaq>].
4. MIO. Rejserapporter Nuuk, Grønland: MIO; 2018 [Available from: <http://mio.gl/videnscenter/mios-publikationer/rejserapporter/?lang=da>].
5. MIO. Viden om børn og unge – Rapporter og undersøgelser 2004–2016. Nuuk; 2017.
6. MIO. Børnenes anbefalinger til en national handlingsplan for implementering af FN's konvention om barnets rettigheder i Grønland. Nuuk: MIO's sekretariat; 2019.
7. Abelsen S, MIO. Klageadgang – Undersøgelse om børn og unges holdninger: Asiaat og Kangaaitsiaq. MIO – Børnerettighedsinstitution; 2019.
8. UNICEF Danmark. UNICEF i Grønland København, Danmark2019 [Available from: <https://www.unicef.dk/groenland/>].
9. NAKUUSA. NAKUUSA's historie Nuuk, Grønland2018 [Available from: <https://nakuusa.gl/da/nakuusas-historie/>].
10. Christensen E. Det har vi lært af Nakuusa: Interview med medlemmer af NAKUUSAs børnepanel. København, Danmark: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; 2015. Report No.: 1396–1810.
11. NAKUUSA. Kampagner hos NAKUUSA Nuuk, Grønland2018 [Available from: <https://nakuusa.gl/da/kampagner/>].
12. INUA. Inuusuttut Nukittoqatigiit: KRK – Grønlands Røde Kors; 2019 [Available from: <http://www.krk.gl/krk-inua/>].
13. Red Barnet Grønland. Projekter 2019 [Available from: <https://redbarnet.gl/vores-arbejde/projekter/>].
14. NANU Børn. Facebook group: NANU BØRN Facebook2019 [Available from: <https://www.facebook.com/groups/18183577858/>].
15. Meeqqat Inuunerissut/Bedre Børneliv. Foreningen Bedre Børneliv 2019 [Available from: <http://old.mibb.gl/da-dk/forside.aspx>].
16. Pedersen CP, Gohr C, Olesen I. Som ringe i vandet – Baselineundersøgelse. København, Danmark: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet; 2012. Available from: https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2014/som_ringe_i_vandet.
17. Niclasen B. HBSC Greenland: Data fra Skolebørnsundersøgelsen 2018. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU; 2019. Available from: https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2019/hbsc_greenland.
18. Pedersen CP, Bjerregaard P. Det svære ungdomsliv – Unges trivsel i Grønland: en undersøgelse blandt de ældste folkeskoleelever København, Danmark: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet; 2011. Available from: https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2013/det_svaere_ungdomsliv.
19. Larsen CVL, Hansen CB, Ingemann C, Jørgensen ME, Olesen I, Sørensen IK, et al. Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2018. Levevilkår, livsstil og helbred – Oversigt over indikatorer for folkesundheden. Copenhagen: Statens Institut for Folkesundhed, SDU; 2019. Available from: https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2019/befolkningsundersogelsen_i_groenland.

20. Statens Institut for Folkesundhed. Center for Folkesundhed i Grønland København, Danmark: Syddansk Universitet; 2019 [Available from: <https://www.sdu.dk/da/sif/forskning/groenland>].
21. MacDonald JP, Ford JD, Willox AC, Ross NA. A review of protective factors and causal mechanisms that enhance the mental health of Indigenous Circumpolar youth. *International Journal of Circumpolar Health*. 2013;72(1):21775. <https://doi.org/10.3402/ijch.v72i0.21775>
22. Peqqik. Anonym telefonrådgivning Nuuk2019 [Available from: https://www.peqqik.gl/Kontakt/Telefon_Raadgivning?sc_lang=da-DK].

Summary

"I don't think anyone will listen to us when we protest, so we probably won't say anything [laughs]." (Young woman in Ilulissat)

During the Swedish Chairmanship of the Nordic Council of Ministers for Youth and Civil Society in 2018, the project NABO – social inclusion of young people in the Nordic countries was established. The project aims to make young people's perspectives on social inclusion visible through their voices. The Centre for Public Health in Greenland at the National Institute of Public Health, University of Southern Denmark, on behalf of NABO conducted interviews with young people in Nuuk and Ilulissat, as well as a focus group discussion with national children's and youth organizations in Greenland with the aim to hear and highlight the voices of young people in Greenland.

This report demonstrates 18 Greenlandic young people's perspectives on social inclusion from Nuuk and Ilulissat. They were between 17 and 27 years old, with one participant being 32 years old. Their perspectives have been supported and supplemented by experiences and knowledge in the field from selected children's and youth organizations, who were invited to participate in a focus group discussion based on the project's preliminary results. This focus group discussion aimed to validate and assess the generalizability of the study.

Greenland is a large country with a small population living along the coast of the world's largest island. Of the 55,992 people living in Greenland, 60% of the population live in the five largest cities. Cities and settlements are only connected by air or in some cases by sea. Educational and activity opportunities in smaller cities and settlements are limited. In 2018, there were 7,123 residents in the age group 16 to 24 years and 8,768 between the ages of 25 and 34. These are important contextual factors for understanding young people's answers to the study's posed questions, which have been developed in a Swedish context.

Recurring themes in the study's findings are youth experiencing limited opportunities in cities and settlements, and large differences between cities and towns. Along with a sense of a high degree of security in close relationships relating to living in small communities that are characteristic of the settlement pattern in Greenland.

Opportunities for education and realization, as well as access to activities and role models, vary greatly depending on whether you live in a smaller or larger settlement, in a smaller or larger city, or in the capital Nuuk, where a third of the population lives. Having to move to another city to get a high school degree has influenced the choice of education for some participants in Ilulissat. Representatives of the children's and youth organizations pointed out that this is expected to be even more the case among youth in smaller cities and settlements. Internet access is generally expensive and is limited in Greenland's smaller places. This has implications for youth's access to information,

where some participants from Nuuk and the children's and youth organizations emphasize the need to provide more relevant information to youth through the radio.

The fact that local communities are small combined with a certain tradition that problems are kept within the family appeared especially as an important point during the discussions with the children's and youth organizations. According to the organizations, this is highlighted by the fact that young people experience that others are living with the same or worse problems than them, or that adults do not act on serious incidents, leading to youth not speaking up. Making young people's voices and perspectives heard is something that all children's and youth organizations in Greenland work for through various projects.

The results of the study have been strengthened through the inclusion of the experiences and perspectives of the children's and youth organizations, as the survey only covers 18 young people's views from two of Greenland's largest cities. Collaborating with local partners has facilitated a better, but still challenging, recruitment of young participants, which we know from past experience is a difficult target group to get involved in research.

This study and experience with studies from the Arctic and other Nordic countries emphasize the importance of highlighting similarities and differences in youth's conditions across countries and cultures. The differences can be a strength where countries and cultures can learn from each other, but also a challenge in relation to having to work across cultural contexts. As in the present study, the same interview guide for different countries may be a limitation, as wording of questions, choice of concepts and format may work well in one context but may be difficult in another. It has thus been necessary for us to work with the proposed interview guide in a Greenlandic context, to ensure that the study was meaningful to participants and at the same time true to the project's focus on social inclusion.

Bilag

Bilag 1: Metode

Der er blevet foretaget kvalitative gruppe og individuelle interviews i Nuuk og Ilulissat med udgangspunkt i NABOs opdrag og interviewguide. Udgangspunktet var, at de deltagende unge skulle repræsentere et tværsnit af unge i samfundet, dvs. forskellig socioøkonomisk baggrund, alder, køn, funktionel variation, interesser og forskellige erfaringer fra for eksempel skole, sociale ydelser og psykiske sygdomme. De unge skulle være mellem 17 og 23 år.

Erfaringer fra denne og tidligere undersøgelser med unge foretaget af Centeret for Folkesundhed i Grønland er, at de unge er en svær gruppe at motivere til at deltage i undersøgelser. Vi har rekrutteret deltagere inden for aldersgruppen, dog har vi set den øvre aldersgrænse som vejledende og også tilladt unge over 23 år til at deltage i interviewene, hvis disse havde interesse i at være med.

For at validere og vurdere generaliserbarheden af undersøgelsens resultater, blev der afholdt en afsluttende fokusgruppediskussion med repræsentanter fra organisationer, som arbejder for børn og unges vilkår i Grønland.

Grønlands Videnskabsetiske Råd har godkendt undersøgelsen.

Oversættelse af interviewguiden

NABO udleverede i forbindelse med undersøgelsens opdrag en færdigudformet interviewguide på svensk. Guiden blev først oversat fra svensk til dansk. Herefter blev enkelte spørgsmål sammen med centerets seniorrådgiver og andre videnskabelige medarbejdere tilpasset den grønlandske kontekst. Her blev eksempelvis nogle fritidsaktiviteter fjernet, der ikke gav mening i en grønlandsk kontekst. Nuuk har som hovedstad mange tilbud i form af foreninger og kulturelle aktiviteter, men uden for Nuuk er disse mere begrænsede eller ikke eksisterende. Ved det tredje spørgsmål angående, om man føler sig som en del af et større samfund under temaet *Oplevelser af inklusion og deltagelse*, er Rigsfællesskabet og Arktis tilføjet som to yderligere fællesskaber. Til sidst blev interviewguiden oversat til grønlandsk, hvorefter yderligere begrebsafklaringer og tilpasninger blev diskuteret for at sikre interviewguiden var relevant på grønlandsk. Under interviewene blev den grønlandske interviewguide primært brugt, mens den danske guide var en vejledende støtte.

Interviewguidens omfang blev oplevet som omfattende, og selve interviewsituationen var ny for flere af de unge som deltog i undersøgelsen. Derfor stillede vi ikke alle spørgsmål. Bilag 2 giver et overblik over de stillede og ikke stillede spørgsmål samt interviewguiden som helhed.

Rekruttering og dataindsamling

Vi har været i kontakt med forskellige mulige samarbejdspartnere i Nuuk (Grønlandske Røde Kors/INUA, Forening Grønlandske Børn, GUX – Gymnasiet i Nuuk, Majoriaq, Kommunen, Ilisimatusarfik – Grønlands Universitet), Qaqortoq (Campus Kujalleq) og Ilulissat (SPS – Social Pædagogisk Seminarium, Majoriaq, Studenterrådgivningen) for at rekruttere unge til undersøgelsen. Der blev udsendt e-mails med kort information om projektet og/eller samarbejdspartnerne blev kontaktet telefonisk. Et interview blev forsøgt afholdt på Ilisimatusarfik, Grønlands Universitet, ved at der blev lagt et opslag op på intranettet og en e-mail blev sendt til alle studerende. Udover dette kontaktede vores studentermedhjælper relevante studerende i sit netværk. Ingen studerende mødte op. Der blev også forsøgt at organisere et gruppeinterview med de unge frivillige fra det grønlandske Røde Kors, dog lykkes dette ikke. Den primære begrundelse for den besværlige rekruttering har formentlig været, at undersøgelsen blev gennemført før og under eksamensperioden.

Interviews i Nuuk

I Nuuk er der blevet afholdt to gruppeinterviews med henholdsvis seks og syv unge i gruppen. De fleste af de unge var 17 år (7 personer), de andre var henholdsvis 18 (1 person), 20 (2 personer), 24 (1 person), 27 (1 person) og 32 år (1 person). Seks af de 13 unge var piger. De unge fra Nuuk var tilknyttet opkvalificerings programmer i Majoriaq. Majoriaq er et opkvalificeringscenter som skal fungere som et bindeled mellem uddannelse, arbejdsmarked og erhvervsliv.

Interviewene blev afholdt af en videnskabelig assistent og en studentermedhjælper. Studentermedhjælperen er grønlandsk og taler både grønlandsk og dansk. Interviewet foregik primært på grønlandsk, dermed var det studentermedhjælperen som udførte interviewet. Den videnskabelige assistent observerede deltagerne og samtalen, samt assisterede studentermedhjælperen med at sikre at der blev spurgt ind til alle områder i interviewguiden. Ved det ene gruppeinterview blev der indhentet mundtligt samtykke fra de unge og interviewet blev ikke lydoptaget, da de unge ikke følte sig trygge ved dette. Interviewet varede 2 timer. Efter interviewet blev afholdt, blev alle indsamlede informationer nedskrevet. Ved det andet interview gav de unge skriftligt samtykke og var indforstået med at blive lydoptaget. Dette interview varede 1,5 time. Lydoptagelsen blev efter interviewet transskriberet i et kondenseret omfang og observationer under interviewet blev tilføjet. Under begge gruppe interviews fik de unge tilbudt forfriskninger i form af frugt, sandwich og sodavand.

Interviews i Ilulissat

I Ilulissat samarbejdede den videnskabelige assistent med en lokal interviewer. Den lokale interviewer forsøgte at rekruttere unge ved at hænge invitationer op i byen, hvor der blev inviteret til en aften med mad og musik samt gruppediskussion. Ved interesse skulle man kontakte den lokale interviewer og tilmelde sig. Der var kun én ung dreng som viste interesse, og dagen inden aftenarrangementet skulle afholdes, meldte den unge afbud på grund af andre planer den aften. Der var ingen unge, der mødte op på den planlagte aften. På samme aften tog den videnskabelige assistent og den lokale

interviewer derfor rundt i byen for at opsøge unge. I en café var der tre unge piger på 20, 21 og 26 år og i byens sportshal fandt vi to drenge på 17 og 19 år. Interviewene varede mellem 15 og 30 minutter. Lydoptagelserne fra interviewene blev senere transskriberet af vores studentermedhjælper.

7.5.1 Validering af resultater

Selvom de afholdte interviews med i alt 18 unge fra to forskellige byer kan give et indblik i de unges holdninger, så kan de ikke være fuldt repræsentative for alle unge i Grønland. Dette skyldes de store afstande mellem Grønlands byer og bygder, som er med til at skabe den store forskellighed i kontekst fra sted til sted. Adgangen til uddannelses- og aktivitetsmuligheder er meget begrænset i de mindre byer og bygder.

Mange organisationer i Grønland er i jævnlig kontakt med de unge rundt omkring i Grønland gennem projekter og undersøgelser, de foretager for at forbedre børn og unges vilkår. Derfor valgte vi at invitere repræsentanter fra KRK, INUA, MIO, FGB og NAKUUSA til at deltage i en fokusgruppediskussion med henblik på at få deres refleksion omkring undersøgelsens resultater samt påpege vigtige aspekter, som undersøgelsens resultater ikke omfattede.

I mødet deltog én repræsentant fra KRK, én fra INUA, én fra MIO og tre fra FGB. Den inviterede repræsentant fra NAKUUSA udeblev. Efter introduktion af alle deltagerne, fremlagde den videnskabelige assistent undersøgelsens opdrag og formål, metode og udfordringer, samt overordnede interviewspørgsmål med sammenfattende resultater og citater. Herefter blev resultaterne og organisationernes arbejde diskuteret blandt deltagerne. Mødet foregik på dansk, varede 70 minutter og der blev taget referat under mødet. Efter mødet diskuterede den videnskabelige assistent og studentermedhjælperen hovedpointerne fra mødet, og referatet blev renskrevet.

Bilag 2: Interviewguide

Dette er den danske interviewguide oversat og tilpasset fra den oprindelige svenske interviewguide. De overstregede spørgsmål er stort set ikke blevet stillet i nogen af de afholdte interviews. Dette har forskellige årsager, som at det ikke gav mening i selve interviewet at stille spørgsmål, da deltageren havde svaret på en anden vis, eller at spørgsmålet ikke blev stillet, pga. interviewet havde varet i lang tid og det var tydeligt at deltageren ikke havde interesse i at svare på flere eller mere omfattende spørgsmål.

MULIGHEDER FOR DELTAGELSE I ANDRE ASPEKTER AF SOCIALT LIV

- Fortæl os hvad du laver i din fritid! (For eks. fritidsaktiviteter (fx sport, ungdomsklubber, foreninger), kulturelle aktiviteter (dans eller spille musik) osv.?)
- Er der noget du gerne vil lave, som du ikke kan lave? Hvad er det?
- Hvorfor kan du ikke lave det? (Fx kan ikke, findes ikke her, det er for dyrt, der er ikke de rigtige mennesker osv.)
 - ~~Hvor meget føler du af det du vil lave, kan du lave? (Alle markerer med deres egen klistermærke (grøn) på en skala fra 1-10 som ligger på bordet. Skala 1 = intet, 10 = alt)~~

MULIGHEDER FOR INDFLYDELSE

- Er du med til at bestemme hvad der sker i din familie? (Fx hvad skal I spise til middag, foretage jer, hvornår du skal komme hjem om aftenen, hvilke venner du har, eller hvilken sofa I skal købe)
- Føler du, at du har indflydelse på beslutninger om hvad der sker i dit lokalområde? (Føler du, at du bliver hørt?) Hvad gør du for at få indflydelse? (fx belysning, byggeplads/sted, steder til at hænge ud, osv.) ~~(Alle markerer med deres egen klistermærke (rosa) på en skala fra 1-10 som ligger på bordet. Skala 1 = intet, 10 = meget.)~~
 - ~~Hvorfor har du placeret den her?~~
 - ~~Tror du, at det er lettere eller vanskeligere for dig at være involveret end for andre i dit område? Hvorfor er det anderledes for dem?~~
 - ~~Har nogen spurgt dig, hvad du synes om sådan nogle ting/spørgsmål, eller har du interesse i det? Hvem? Hvis du har, kunne du så lide det?~~
- Hvis vi kigger udover dit lokalområde, har du så en holdning til hvordan ting fungerer i resten kommunen? [Evt. hvad med Grønland som helhed (øst og vest)?] (Fx Hvor er der sportshaller og ungdomshuse og hvad kan du lave der, hvilke jobs er der, der hvor du bor, og hvilke jobs er der længere væk, hvilke boliger og erhverv/butikker er der bygget, og hvad er der bygget, hvor svært er det at komme ind på universitetet eller gymnasier eller steder, hvor du kan lære et erhverv)
 - Synes du, at det er vigtigt at du kan være med til at bestemme ting som vedrører dit liv? Hvorfor, hvorfor ikke?

- Synes du, at det er vigtigt at støtte op omkring gode initiativer samt protesterer mod dårlige initiativer? Hvorfor, hvorfor ikke?
- Hvordan oplever du muligheden for at komme fra sted til sted der hvor du bor, og fra der hvor du bor til andre steder i Grønland?
- Er der sket en forandring i dit lokalområde som du ikke synes om? *Hvad gjorde du så? (Fx tage udgangspunkt i deres tidligere diskussion om, hvad de ønsker at ændre, fokus på de større spørgsmål, udenfor deres boligområde)*
 - ~~Hvad er vigtigt for dig for at du har lyst til at deltage i sådan nogle ting?~~

RESSOURCER – SOCIAL STØTTE OG SOCIALE NETVÆRK

- Hvis der er noget du ikke ved hvordan det virker/fungerer i dit område, hvad ville du gøre for at finde ud af det?
- Kender du mange mennesker/personer i dit lokalområde? Hvordan og hvor mødes i?
- Kender du også folk udenfor dit område? ~~Er der færre eller flere end dem du kender i dit eget område?~~
- Føler du dig tryk i dit lokalområde?
- ~~Når du har brug for hjælp til noget praktisk, hvem kan du så spørge om hjælp? (Fx til at skrive en jobansøgning)~~
- Kan du få din egen bolig, et arbejde eller en uddannelse som du ønsker der hvor du bor?
 - ~~Er det lettere eller sværere sammenlignet med andre steder? Hvorfor, hvorfor ikke?~~
 - ~~Når du har brug for et arbejde, hvor kan du få det?~~
- Når du vil snakke med nogen om noget fortroligt, noget som de skal holde hemmeligt, hvem er det så muligt at tale med?
 - ~~Er du tilfreds eller ikke tilfreds med den støtte du kan få fra voksne som er tæt på dig? (Alle markerer med deres egen klistermærke (rødt) på en skala fra 1-10 som ligger på bordet. Skala 1 = meget utilfreds, 10 = meget tilfreds.)~~

URETFÆRDIG BEHANDLING

- Tror du, at en anden har haft fordomme om dig, og at du er blevet uretfærdig behandlet i nogle sammenhænge? *(Alle markerer med deres egen klistermærke (gul) på en skala fra 1-10 som ligger på bordet. Skala 1 = altid, 10 = aldrig.) OBS – skalaen er omvendt)*
(Det kan være baseret på køn, alder, handicap, etnicitet, religion, kønsidentitet og kønsperspektiv, seksuel orientering, bopæl, udseende.)
 - ~~Hvad tror du har placeret dig i den her situation?~~
 - ~~Hvem har udsat dig for dette? Ud fra hvilken årsag? / På grund af hvad?~~
 - ~~Hvordan følte det?~~
 - ~~Har du set andre, som er blevet udsat for dette, hvordan følte det?~~

OPLEVELSER AF INKLUSION OG DELTAGELSE

- Hvordan ville du beskrive det område du bor i? (*Føler du dig hjemme der? Hvorfor, hvorfor ikke?*)
- Anser du dig selv som fx en Nuummiutten/Illuliarmiutten eller Grønlander?
- Føler du dig som en del af et større samfund, fx Grønland som land, et community på internettet, eller som en del af et etnisk eller religiøst eller politisk fællesskab? Hvilken så?
 - [OBS! Nyt skalaark.] Føler du dig hjemme (a) der hvor du bor, (b) regionen du bor i, (c) ~~andet større fællesskab~~, (d) Grønland som land, (e) Rigsfællesskabet, (f) Arktis. (*Alle markerer med hver sit klistermærke (a) grøn, (b) rosa, (c) gul, (d) rød på skala 1–10 som ligger på bordet. Skala 1=føler mig ikke hjemme 10= føler helt hjemme [på blå lapper].*)
 - Hvorfor tror du at du har placeret dig på skalaen der?
 - ~~Tror du, at de fleste mennesker omkring dig føler at de tilhører et større samfund? Hvorfor, hvorfor ikke?~~

ENDELIGE SPØRGSMÅL

- Hvad skal ændres for at du føler, at du har de samme forudsætninger som alle andre?
 - ~~Hvis ansvar er det at ændre på dette?~~
- Det vi har talt om her i dag, handler om at man føler sig som en del af det sted hvor man bor, og at man har en betydning. Hvor vigtigt er det for dig? (~~Skriv 3–5 begreber på post-it~~)

Bilag 3: Notat til NABO om mobilitet og (u)tryghed i det offentlige rum

Notat til Nabo om grønlandske unges mobilitet og oplevelser af (u)tryghed i det offentlige rum

Christine Ingemann, Amaruluk Lundblad & Christina VL Larsen

Baggrund/kontekst

Grønland er et stort land med en lille befolkning som bor spredt langs kysten. Af de i alt 55.992 indbygger i Grønland, bor 60% af befolkningen i de fem største byer: Nuuk, Sisimiut, Ilulissat, Aasiaat og Qaqortoq (1). I Grønland kan man kun ved hjælp af fly, helikopter, eller båd rejse fra sted til sted. At komme rundt i Grønland er dermed forbundet med høje udgifter for den enkelte borger, men også for erhverv og velfærdsstaten. På trods af dette skifter den Grønlandske befolkning betydeligt ofte deres bopæl indenfor landets grænser (1).

I de forskellige byer er transport også forskelligt. I hovedstaden Nuuk, hvor omkring en tredjedel af befolkningen bor, findes der tre buslinjer og taxa. Derudover findes der 3.676 biler i byen (1). Den næststørste by er Sisimiut med omkring 6.000 indbygger, her er der kun en busrute og kun 710 biler i byen (1). Tabel 1 er fra Grønlands Statistik årsrapport og viser antallet af transportmidler i de forskellige byer i Grønland (1). Byer og bygder er små, så de fleste ting er i gåafstand, hvor man enten går langs vejen eller over fjeldene for at komme frem til sit ønskede mål. I sommer månederne gør nogle borgere også brug af deres cykler.

Personfarlig kriminalitet omfatter mord, vold, voldtægt og seksuelle overgreb (1). Center for Folkesundhed har senest udgivet et notat om "Vold og seksuelle overgreb i Grønland - Et notat baseret på befolkningsundersøgelser i Grønland" (2). I notatet beskrives at når kvinder udsættes for vold, er det oftest i hjemmet, og voldsudøveren er i 7 ud af 10 tilfælde en nuværende eller tidligere partner. Når mænd udsættes for vold, er voldsudøveren oftest en fremmed eller en 'anden person' (som hverken er familiemedlem, bekendt eller partner).

Tabel 1. Antal transportmidler i grønlandske byer (1).

	Busser	Taxaer	Biler	Sne-scootere	Andre motor-køretøjer*
Nordgrønland					
Qaanaaq	-	-	15	4	14
Upernavik	-	1	29	160	17
Uummannaq	-	12	78	5	14
Ilulissat	15	31	466	188	203
Qasigiannguit	1	4	36	40	40
Aasiaat	1	20	108	44	19
Kangaatsiaq	-	1	4	2	-
Qeqertarsuaq	-	2	27	13	8
Vestgrønland					
Sisimiut	18	27	710	571	280
Manitssoq	3	13	152	46	39
Nuuk	40	94	3.676	319	1.042
Paamiut	1	-	59	12	25
Sydgrønland					
Narsaq	1	5	61	12	24
Qaqortoq	3	15	228	25	75
Nanortalik	-	4	30	8	10
Østgrønland					
Tasiilaq	2	3	50	33	37
Ittoqqortoormiit	-	-	-	47	27

* ATV, entreprenørmaskiner, lastbiler, motorcykler, udrykningskøretøjer og andre uspecificerede.

Kilde: <http://bank.stat.gl/ENDMO2DI>

Metode

Resultater i herværende notat baserer på interviews afholdt med 18 grønlandske unge mellem 17 og 27 år. Interviewene blev afholdt i grupper og individuelt i både Nuuk og Ilulissat. Under interviewet blev der brugt en forgiven interviewguide fra Nabo, hvor spørgsmål blev oversat fra svensk til dansk til grønlandsk. Interviewene foregik primært på grønlandsk og er senere blevet oversat til dansk. Læs mere om metoden i den endelige rapport. Det er dog vigtigt at nævne at det at blive interviewet samt at få stillet så mange og svære spørgsmål har været en udfordring for de unge. Dette betyder at ikke alle har svaret på spørgsmålene og ikke alle har fået stillet alle spørgsmålene (omkring 22 hovedspørgsmål og 18 under spørgsmål).

Resultater

De spørgsmål som berører grønlandske unges mobilitet og oplevelser (u)tryghed i det offentlige rum i interviewguide var:

- Hvordan oplever du muligheden for at komme fra sted til sted der hvor du bor, og fra der hvor du bor til andre steder i Grønland?
- Føler du dig tryk i dit lokalområde?

Da vi spurgte de unge i Nuuk hvordan de oplevede at komme fra sted til sted i Grønland, var de flestes første reaktion at grine, hvorefter de kort svarede at det er meget dyrt at rejse i Grønland.

Ilulissat tilhører Avannaata Kommunia, som er den andenstørste og nordligste kommune i Grønland. De unge var meget optaget af at der ikke er et Gymnasie i deres by. Dette følte de havde for eksempel en indflydelse på deres valg for at tage en gymnasial uddannelse. Når man flytter til en anden by for at få en uddannelse kan man sjældent få støtte til at rejse hjem for at besøge ens hjemby. For eksempel, hvis et barn på 13 år flytter til en anden by for at fortsætte folkeskolen, på grund af dens hjemby kun har op til 8. klasse, så får de unge kun betalt en hjemrejse én gang om året af kommunen.

Der var ikke så mange der svarede på spørgsmålet om man føler sig tryk i sit lokalområde. Der var to drenge i Nuuk som følte sig trygge, men en ung kvinde i Nuuk gav udtryk for at hun ikke føler sig tryk når nogen holder fest tæt på hendes hjem. En anden kvindelig deltager beskrev at hendes nabo var alkoholiker og talte nedladende til hende og hendes familie. Grim graffiti på væggene havde også indflydelse på om man var tilfreds med der hvor man bor. I Ilulissat var der en ung kvinde som beskrev at hun føler sig tryk i byen da det er byen hun kommer fra, men at hun ikke føler sig tryk når hun er i kontakt med den offentlige service. Kvindelige deltager fra Ilulissat snakkede også om hvordan bygd livet er mere kollektivt og man er mere i kontakt med hinanden, hvilket de skønnede at være til tak for den dårligere internetadgang som førte til at folk var mere i kontakt med hinanden.

Mobilitet er bestemt et tema for de unge selvom de ikke har svaret så omfattende på spørgsmålet. Mange børn og unge flytter væk fra deres hjemby i en allerede meget tidlig alder for at kunne fortsætte med folkeskolen, tage en gymnasial uddannelse eller anden uddannelse. Man er langt væk hjemmefra og har ikke råd til at rejse hjem, og det er sjældent at man kan få økonomisk støtte fra kommunen.

Befolkningsundersøgelserne viser at mange børn vokser op med alkohol, vold og overgreb i hjemmet, derfor vil man formentlig nærmere tale om utryghed i hjemmet end i det offentlige rum (2, 3).

Referencer

1. Grønlands Statistik. Grønland i tal 2019. Nuuk: Grønlands Statistik; 2019.
<http://www.stat.gl/dialog/main.asp?lang=da&theme=Greenland%20in%20Figures&sc=GF>
2. Larsen CVL, Bjerregaard P. Vold og seksuelle overgreb i Grønland - Et notat baseret på befolkningsundersøgelserne i Grønland. Statens Institut for Folkesundhed, SDU; 2019.
3. Larsen CVL, Hansen CB, Ingemann C, Jørgensen ME, Olesen I, Sørensen IK, et al. Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2018. Levevilkår, livsstil og helbred - Oversigt over indikatorer for folkesundheden. Copenhagen: Statens Institut for Folkesundhed, SDU; 2019.

Nordisk Ministerråd
Nordens Hus
Ved Stranden 18
1061 København K
www.norden.org

NABO – unges stemmer om social inklusion i Grønland

Nabo er et projekt, der blev lanceret under det svenske formandskab i Nordisk Ministerråd 2018. Projektet ledes af den svenske Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor i perioden 2018-2020 og sigter mod at skabe nordiske unges perspektiver på det sociale inklusion. Unges stemmer høres i spørgsmål om deres liv, og baseret på denne viden, får de muligheden for at deltage i og påvirke politiske beslutninger.

Unge mennesker bliver bedt om at beskrive deres hverdag og hvordan de oplever deres muligheder og forhindringer. Fra deres historier bygger Nabo en ramme af succesfaktorer for social integration i de nordiske lande.

Denne rapport er baseret på fokusgruppeinterviews med unge mennesker forskellige steder i Grønland. Lignende undersøgelser gennemføres i de andre nordiske lande på Færøerne og Åland.